

8.2.2019

Miljöstödsanvisning: Särskilt viktiga livsmiljöer enligt 10 § i skogslagen och METSO-livsmiljöer, samt finansieringen av dessa

Den här anvisningen baserar sig på den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015), (i fortsättningen Kemera). Den beskriver hur miljöstödet används och hur man går till väga på livsmiljöer enligt skogslagens 10 §, och då handlingsplanen för den biologiska mångfalden i södra Finland, METSO, genomförs. Anvisningen är avsedd för de anställda på Finlands skogscentral och andra organisationer samt för markägare när de förbereder miljöstödsavtal.

Utmaningen med att finansiera miljöstöd och verkställa METSO ligger i att rikta Kemera-medlen till de objekt som är mest ändamålsenliga med tanke på syftet i skogslagen och METSO. Pengarna för miljöstöd räcker inte till för att skydda alla de objekt som erbjuds, utan vi kommer att bli tvungna att välja de bästa objekten för skydd av livsmiljöer.

1. Allmänna förutsättningar för ett miljöstödsobjekt

Med skogsbrukets miljöstöd kan enskilda markägare få ersättning för att bevara skogens biologiska mångfald eller särdragen i en särskilt viktig livsmiljö, eller för annan naturvård, om tilläggskostnaderna eller förlusterna för detta är större än ringa. Miljöstödet riktas i första hand till trädbevuxna objekt enligt skogslagens 10 §, och i den mån anslagen medger också till livsmiljöer enligt METSO-programmet.

Den Kemerafinansiering som är avsedd att trygga mångfalden kan användas endast på sådana områden där skogslagen gäller. Dessutom ska finansieringen rikta sig till sådana enskilda markägare som avses i 4 § i Kemera.

När en ansökan om miljöstöd kommer in, strävar vi efter att på en gång utreda den sökandes alla tänkbara miljöstödsobjekt på samma fastighet och förbereda en miljöstödsansökan som omfattar alla lämpliga objekt. God praxis är också att vid behov på förhand, med hjälp av en expert på finansiering och granskning, reda ut om det finns förutsättningar att bevilja miljöstöd.

Miljöstöd används inte på områden som skyddas enligt naturvårdslagen, inte för skydd av arter enligt naturvårdslagen, eller för andra ersättningar som grundar sig på naturvårdslagen. En skyddad art kan dock vara ett mervärde för mångfalden i en livsmiljö som bevaras eller vårdas med miljöstöd.

2. Metoden för METSO-skydd beror på objektet – permanent eller tidsbestämt

Huvudmetoden för genomförande av METSO-programmet är permanenta avtal, och i vissa fall är 20-årigt skydd ett alternativ. Med Kemera-finansiering verkställs tidsbestämt skydd på 10 år. Dessa kallas miljöstödsavtal. Beslut om permanent skydd eller 20 års skydd och ersättningar för detta fattas av NTM-centralen. Beslut om skydd för en period på 10 år och ersättningar för det fattas av Skogscentralen. Den här anvisningen gäller endast Skogscentralens tidsbestämda miljöstödsavtal.

Om en markägare vill erbjuda ett större område eller rentav en hel fastighet för permanent eller tidsbundet skydd, bör du vid rådgivningen betona effektiv och ändamålsenligt användning av resurserna. Detta för att miljöstödsfinansieringen bättre ska räcka till. Miljöministeriet har tagit den linjen att objekt för permanent skydd i ett METSO-förmedlingsavtal som regel ska vara över 4 hektar. Från fall till fall och områdesvis kan man också förmedla mindre objekt, framför allt om de gränsar till redan existerande skyddsområden, till NTM-centralen.

8.2.2019

Om objektet är 4 hektar eller mindre är miljöstöd enligt Kemera vanligen den lämpligaste metoden att genomföra METSO. Om en markägare erbjuder METSO-objekt som är större än 4 hektar, eller ett objekt som skulle utvidga ett redan existerande skyddsområde, eller ett på något annat sätt signifikant METSO-objekt, utreds förutsättningarna för permanent skydd och markägarens vilja till permanent skydd, och objektet förmedlas med markägarens samtycke till NTM-centralen i enlighet med METSO-förmedlingsavtalet.

3. Användningen av miljöstöd på objekt enligt skogslagen eller METSO-programmet

Enligt Jord- och skogsbruksministeriets årliga finansieringsbeslut om naturvårdsmomentet används medlen för att med miljöstöd ersätta enskilda markägare för att de bevarar särskilt viktiga livsmiljöer som avses i skogslagens (1093/1996, ändrad 1083/2013) 10 §, i sådana fall då avverkning är ett reellt hot mot mångfalden.

Förutom skogslagens 10 § används medlen också för att finansiera naturvårdsprojekt och för att skydda METSO-objekt som fyller kriterierna. I beredningen av miljöstöd följer man METSO-programmets naturvårdsbiologiska urvalsgrunder (Naturvårdsbiologiska urvalskriterier inom METSO-handlingsplanen 2016–2025, Miljöministeriets rapporter 17/2016) när det gäller METSO-objekt och hur de klassificeras.

Skogscentralen riktar anslagen enligt handlingsprogrammen för METSO-livsmiljöer och det regionala programmet för genomförande av naturvården. Skogscentralen strävar efter att skapa regionala nätverk som tryggar den biologiska mångfalden och regional jämlikhet i finansieringsbesluten. Enligt statsrådets principbeslut om METSO är målet med de metoder som finansieras enligt Kemeralagen, att trygga objekt som till sin natur är små och i behov av vård, eller vilkas naturvärden håller på att förändras, eller för att trygga sådana naturvärden som ska bevaras vid sidan av skogsbruket.

Den ekologiska kvaliteten hos objekt enligt skogslagen och METSO ska alltid beaktas i första hand, före arealen. Och du ska alltid betona för markägaren att endast en del av de objekt som uppfyller kriterierna för skogslagens livsmiljöer och METSO:s urvalskriterier kan få miljöstöd. Objekt som har obetydliga mångfaldsvärden finansieras inte. Om objektet skulle bevaras också utan ersättning, bidrar finansieringen inte till att uppfylla målen i skogslagen och METSO.

När du avgränsar miljöstödsobjekt ska du sträva efter att följa naturliga gränser i terrängen så att det bildas en ur naturskyddssynvinkel ekologisk helhet. Målet är att bilda nätverk av livsmiljöer, och att de små livsmiljöobjekten utvidgas till de ekologiska gränserna. Miljöstöd enligt Kemera kan användas i näromgivningen till skyddsobjekt, såsom livsmiljöer enligt skogslagens 10 § eller andra skyddsobjekt.

Sådana regionalt representativa METSO-objekt som inte ligger intill livsmiljöer enligt skogslagen, eller intill naturskyddsområden, och inte heller bildar ett ekologiskt nätverk med dem, kan i regel finansieras endast om det är ett METSO-objekt av klass I. METSO-objekt av klasserna II och III kan finansieras om de binder ihop olika skyddsområden eller utvidgar en helhet, och de kan innefatta ett avtal om att verkställa vård- och återställningsarbeten.

8.2.2019

4. Eventuell vård och istandsättning av ett miljöstödsobjekt (stöd till METSO-objekt av klass III)

METSO-objekt av klass II och III kan få miljöstöd som separata objekt om det är överenskommet med markägaren om naturvårdsåtgärder som återställer objektet, och om åtgärderna leder till att livsmiljön kan uppgraderas till klass I. Efter det kan objektet finansieras enligt den allmänna linjen i den här anvisningen.

Också vård- och istandsättningsåtgärder för att bevara särdragen i en livsmiljö enligt skogslagen kan finansieras med miljöstöd i sådana fall då istandsättningen är av stor betydelse för den biologiska mångfalden i en trädbevuxen livsmiljö. Det ska alltid göras upp en vård- och användningsplan om vårdarbetet till finansieringsansökan.

Vård- och istandsättningsbehovet på ett miljöstödsobjekt bedöms som en del av miljöstödsvalets beredning, och nödvändiga åtgärder finansieras antingen med miljöstöd eller som ett separat naturvårdsprojekt via projektansökan. Om de miljöstödsobjekt som behöver istandsättning inkluderas i ett separat naturvårdsprojekt för vård och istandsättning av livsmiljöer, ska detta omnämnas i finansieringsansökan och i protokollet från diskussionerna mellan Skogscentralen och markägaren.

Inom sådana projekt för vård, istandsättning och återställande av livsmiljöer, enligt 21 § i Kemera-lagen, som uppfyller syftet med METSO, kan man på motsvarande sätt använda miljöstöd för att bevara livsmiljöer, om stöd villkoren uppfylls.

Sammanfattning av allmänna urvalsgrunder

Strävan är att avgränsa ekologiska helheter som är kopplade till varandra och som viktiga för skyddet av skogsnaturen.

Miljöstödsobjekten ska finnas på skogsbruksmark, där skogslagen gäller (kontrollera begränsningar i planläggningen).

I första hand finansieras trädbevuxna skogslagsobjekt och METSO-objekt av klass I.

METSO-objekt av klass II och III kan finansieras om de

a) binder ihop andra avtalsobjekt med varandra, eller

b) utvidgar ett finansieringsdugligt skogslagsobjekt, ett METSO-objekt av klass I eller ett redan existerande skyddsområde, eller

c) genom vårdarbete förändras väsentligt, så att de flyttas upp till klass I.

I huvudsak finansieras trädbevuxna objekt som är skogsmarksobjekt (tillväxt > 1m³/ha/år. I definitionen beaktas skogens omloppstid och beståndets tillväxt under den tiden). Trädfattiga bestånd är tvinmark och impediment, och de finansieras endast om de binder ihop andra objekt till en enhetlig helhet, och de får utgöra högst 50 % av den ekologiska helhetens areal.

8.2.2019

5. Motiveringar för miljöstödsobjekt per livsmiljö

Tolkningsanvisningarna för skogslagsobjekt finns i en separat rekommendation:

Tolkningsrekommendationer för avgränsning och behandling av särskilt viktiga livsmiljöer enligt 10 § i skogslagen.

5.1 Särskilt viktiga livsmiljöer enligt 10 § i skogslagen

Trädbevuxna omedelbara närmiljöer för källor, bäckar, rännilar och små tjärnar (högst 0,5 ha) kan finansieras med miljöstöd. Vid avgränsning av småvatten följer du objektens ekologiska gränser och Skogscentralens tolkningsrekommendationer för objekt enligt § 10 i skogslagen. Bäckobjekt som är smalare än tolkningsrekommendationen för skogslagen kan på skogsmark finansieras om de binder ihop andra objekt enligt punkten om småvatten i stycke 5.2. Det är ofta ändamålsenligt att utvidga objekten till att omfatta andra omgivande livsmiljöer. Småvattenobjekt på trädfattiga torvmarker på impediment eller tvinmark finansieras i regel inte. Naturvården av den närmaste omgivningen till småvatten kan också få miljöstöd eller stöd via ett naturvårdsprojekt.

Torvmarksmiljöer

a) *lund- och örtekärr* kan som trädbevuxna torvmarksobjekt finansieras med miljöstöd.

b) *sammanhängande skogsfräken- och hjortrongrankärr*, som i punkt a).

c) *brunmossar*, som i punkt a) och trädfattiga objekt på brunmossar kan som små områden få finansiering enligt punkt d)

d) *trädfattiga torvmarker på impediment eller tvinmark* finansieras i regel inte. I undantagsfall kan en liten trädfattig figur tas med i miljöstödsavtalet ifall figuren exempelvis hamnar mitt i avtalsområdet och är en del av en ekologiskt avgränsad helhet. Den trädfattiga andelen kan högst vara 50 procent av den areal som har avgränsats som en ekologisk helhet. Med särskilda grunder (till exempel anslutande av en förekomst av skyddad art) kan andelen vara något större än ovan nämnt.

e) *madkärr* är finansieringsdugliga som trädbevuxna objekt i omedelbar närhet till småvatten. Trädfattiga strandängar finansieras i regel inte.

Återställande av trädfattiga torvmarker, med undantag av dem i punkt d), kan finansieras med miljöstöd eller som naturvårdsprojekt.

Bördiga mindre lundområden kan finansieras med miljöstöd. Lundområdena avgränsas enligt sina ekologiska gränser. Vidsträckta lundområden är i METSO-arbetet en del av det permanenta skyddet enligt naturvårdslagen. Naturvården på lundobjekt kan även stödjas med miljöstöd eller som naturvårdsprojekt.

Skogsholmar med fastmarksskog på odikade torvmarker kan finansieras när de är trädbevuxna och om avverkning är ett reellt hot mot den biologiska mångfalden. Vidsträckta skogsholmar med fastmarksskog är i METSO-arbetet en del av det permanenta skyddet enligt naturvårdslagen. Ett trädfattigt område som hamnar mellan tre eller flera skogsholmar med fastmarksskog och binder ihop dem kan utgöra högst 50 % av arealen på den ekologiska helhet som avgränsats.

Klyftor och raviner kan finansieras om de är trädbevuxna och om avverkning är ett reellt hot mot mångfalden. Om det handlar om vidsträckta objekt är de i METSO-arbetet en del av det permanenta skyddet enligt naturvårdslagen.

Stup och skogsbestånd vid stupens nedre del, lika som klyftor och raviner.

8.2.2019

Lågproduktiva sandfält, berg i dagen, stenbunden mark och blockfält får i allmänhet inte miljöstöd. I undantagsfall kan en liten lågproduktiv figur tas med i miljöstödsavtalet ifall figuren exempelvis hamnar mitt i avtalsområdet och är en del av en ekologiskt avgränsad helhet.

5.2 Livsmiljöer enligt urvalsgrunderna för METSO-programmet

Lundar finansieras med miljöstödsavtal både som separata objekt och om de gränsar till andra skyddsobjekt eller skyddsområden, om de är av klass I–II i METSO. Vidsträckta lundområden ska i första hand erbjudas till NTM-centralen. Om markägaren så vill kan större lundområden även finansieras med Kemera-miljöstöd. Naturvården på lundobjekt kan finansieras med miljöstöd eller i form av naturvårdsprojekt.

Moskogar som är betydande för mångfalden (stort inslag av död ved) får i regel finansiering endast om det handlar om att utvidga skogslagsobjekt, till exempel vid småvatten. Moskogsobjekt som är betydande för mångfalden förmedlas i första hand till NTM-centralen, men om markägaren inte vill ha ett permanent skydd kan objekt av klass I enligt METSO finansieras som separata miljöstödsobjekt. Det främsta finansieringskriteriet är mängden död ved, och dessutom ska objektet ha andra särdrag som är viktiga för den biologiska mångfalden.

Objekt enligt METSO klass II kan få miljöstöd i sådana fall då de bildar en ekologisk helhet, eller då de bildar ett nätverk med en livsmiljö enligt skogslagen, ett objekt enligt METSO klass I eller ett befintligt skyddsobjekt. Då kan klass II-objektet också finnas i utkanten av helheten som ska finansieras, och det ska ha särdrag som är viktiga för den biologiska mångfalden.

Ett objekt enligt METSO klass II kan finansieras om man där kan avgränsa som en egen figur ett område med stort inslag av död ved (som fyller kriterierna för klass I), som ökar objektets betydelse för den biologiska mångfalden. Objektet ska också som helhet ha andra strukturdrag som är viktiga för mångfalden.

Då objekten avgränsas ska du ändå följa maximigränsen 5 hektar per avtal, och beakta andra gällande miljöstödsavtal på fastigheten. För objekt över 4 hektar utreds i första hand möjligheterna till permanent skydd enligt punkt 2 i anvisningen.

Miljöstöd för objekt på **trädbevuxna torvmarker och på torvmarkernas randskogar** kan, förutom till trädbevuxna kärr och brunmossar enligt skogslagen, beviljas för alla övriga odikade trädbevuxna kärr och brunmossar och för de näringsrikaste myrarna enligt klass I–II i METSO. Vid avgränsning av torvmarksobjekt ska du sträva efter att skapa ekologiska helheter, men stora torvmarksområden hör i METSO till det permanenta skyddet enligt naturvårdslagen. Trädfattiga torvmarker beviljas i regel inte miljöstöd.

När det gäller **omedelbara närmiljöer till vattendrag (småvatten)** på trädbeklädd skogsbruksmark kan man bevilja stöd för småvattenlivsmiljöer som har viktiga värden för den biologiska mångfalden, speciellt för källor, bäckar och rännilar. Då man definierar ett småvatten tillämpas vattenlagens (587/2011) definition på vattendrag.

Miljöstöd kan beviljas för METSO-objekt av klass I som enskilda objekt. För METSO-objekt av klass II och III kan stöd beviljas när småvatten bildar en ekologisk helhet med en livsmiljö enligt skogslagen eller med befintligt skyddsområde. Det gäller också när de binder ihop separata småvattensobjekt enligt skogslagen eller av METSO klass I eller skyddsobjekt till en helhet, eller när där ingår naturvårdsarbeten.

Trädbevuxna småvattensobjekt som inte fyller avgränsningen i tolkningsrekommendationen för 10 § i skogslagen, kan finansieras om de binder ihop eller utvidgar andra ansöknings- eller skyddsobjekt, då

8.2.2019

deras gränser utvidgas minst så mycket att de fyller tolkningsrekommendationerna för skogslagen på objekt av METSO-klasserna I, II och III. När man utvidgar en skyddszon som är smalare än skogslagstolkningen bör skyddszonen ha en beståndsstruktur som avviker från den skötta ekonomiskogen och förutsättningar att med tiden utvecklas till ett tillstånd som påminner om naturtillstånd.

Lövsumpskogar och svämskogar får i allmänhet miljöstöd för att de är närmiljö till småvatten. I den ekologiska avgränsningen av småvatten ska du därför sträva efter att ta med det svämpåverkade området. Objekt av METSO klass I kan finansieras som separata objekt. Trädbevuxna svämskogar och lövsumpskogar längs vattendrag kan få miljöstöd som METSO-objekt av klass II när de utgör en ekologisk helhet med en livsmiljö enligt skogslagen eller med ett annat skyddat objekt.

Vid avgränsningen av objekten följer man ändå gränsen på högst 5 hektar per hastighet, och då beaktar man även andra gällande miljöstödsavtal på fastigheten. När det gäller objekt på över 4 hektar undersöker man i första hand möjligheterna till permanent skydd i enlighet med punkt 2 i den här anvisningen.

Övriga skogbevuxna berg i dagen, stup och blockfält som är viktiga för mångfalden är i regel finansieringsdugliga om de är trädbevuxna. Trädbevuxna METSO-objekt av klass I kan finansieras som separata objekt. Ett trädbevuxet METSO-objekt av klass II kan få miljöstöd om det ligger i anslutning till ett existerande skyddsområde eller ett skogslagsobjekt. Objektet ska ha strukturdrag som är viktiga för den biologiska mångfalden.

Trädfattiga objekt kan finansieras om de binder samman andra finansieringsdugliga objekt med varandra i enlighet med finansieringsreglerna för trädfattiga objekt.

Då objekten avgränsas ska du ändå följa maximigränsen 5 hektar per avtal, och beakta andra gällande miljöstödsavtal på fastigheten. För objekt över 4 hektar utreds i första hand möjligheterna till permanent skydd enligt punkt 2 i anvisningen.

Skogslivsmiljöer på kalkberg och ultrabasisiska marker ligger ofta i anslutning till en livsmiljö enligt skogslagen och kan beviljas miljöstöd då de är trädbevuxna. Det ska finnas sällsynta och krävande arter på objektet, varvid de också kan vara finansieringsdugliga som enskilda METSO-objekt av klass I, och som METSO klass II-objekt om de hänger samman med andra objekt. Vidsträckta objekt på berg hör i METSO-arbetet till det permanenta skyddet enligt naturvårdslagen.

För att **solexponerade åsar** ska kunna finansieras måste där finnas arter som är speciella för solexponerade miljöer. Regionalt representativa åsmiljöer som hör till klass I i METSO kan finansieras som separata objekt. Åsmiljöer av klass II och skötseln av dem, kan vid behov få miljöstöd eller få stöd i form av ett naturvårdsprojekt ifall de bildar en ekologisk helhet med en livsmiljö enligt skogslagen eller med något annat skyddat objekt.

Trädbevuxna vårdbiotoper är vanligen objekt som kräver naturvård. De finansieras huvudsakligen med jordbrukets miljöstöd. Om markägaren inte kan ansöka om specialmiljöstöd för jordbruket, kan trädbevuxna vårdbiotoper av klass I i METSO beviljas miljöstöd som separata objekt om det på objektet finns gamla och stora lövträd samt ängsarter.

Trädbevuxna vårdbiotoper av klass II i METSO kan få miljöstöd om de ligger i anslutning till en livsmiljö enligt skogslagen eller något annat existerande skyddsobjekt. När det handlar om vårdbiotoper ska du alltid vid behov tillsammans med markägaren, på objektet, planera och komma överens om de naturvårdsåtgärder som kan finansieras med miljöstöd eller via ett naturvårdsprojekt.

8.2.2019

Mångfaldsobjekt på landhöjningskusten består vanligen av övriga naturtyper som hör till METSO, så som lövsumpskogar och svämskogar, kärr och övriga torvmarker, skogar kring småvatten eller moskogor med stort inslag av död ved. Sådana objekt kan finansieras med miljöstöd i enlighet med anvisningarna för dessa livsmiljöer.

6. Registrering och uppföljning av livsmiljöerna på miljöstödsområden

Med tanke på uppföljningen av miljöstödsavtalen och METSO ska du för varje miljöstödsområde bilda figurer separat enligt huvudgrupperna för de olika livsmiljöerna enligt 10 § i skogslagen och METSO. För varje livsmiljöfigur ska du lämna figuruppgifter i enlighet med skogsdatastandarden.

För varje figur skriver vi in den livsmiljöns kod som bäst beskriver livsmiljön samt antingen specifikationen 43 = objekt enligt skogslagen eller 40 = övriga värdefulla livsmiljöer, som skrivs in som figurens huvudlivsmiljökod. På småvattenobjekt används i regel småvattenlivsmiljökoderna som huvudmångfaldskod. Objekten kan preciseras med andra livsmiljökloder, men utan tilläggs-specifikationerna 40 eller 43.

På objekt som fyller urvalskriterierna för METSO lägger du till kod 98 = METSO-livsmiljö eller ändrar kod 95 (objekt som eventuellt lämpar sig för METSO-programmet) till kod 98 (kod 95 blir också kvar på figurer som inte har fältgranskats).

Livsmiljöernas särdrag och strukturdrag som är viktiga för mångfalden ska beskrivas tillräckligt väl, antingen med mångfaldskoder eller med en verbal beskrivning. Mängden död ved per figur ska uppges i kubikmeter liggande och stående död ved per hektar.

7. Tillvägagångssättet när ett miljöstöd förnyas

Miljöstödsavtalen har sedan år 2004 varit tioåriga. När avtalen förnyas följer vi finansieringskriterierna för varje livsmiljö enligt den här anvisningen. De förnyade avtalen finansieras i regel inte likadant som förut, utan finansieringsdugligheten kontrolleras separat för varje livsmiljöfigur i enlighet med den här uppdaterade anvisningen.

Skogscentralen och skogsbranschens aktörer ska, då de tioåriga miljöstödsavtalen förnyas, berätta för markägarna om de olika avtalsmöjligheterna inom METSO. Objekt som lämpar sig för permanent skydd förmedlar vi på uppdrag av markägaren till NTM-centralen. På så vis kan METSO-objekt fås med i nätverket för permanent skydd med finansiering från Miljöministeriet, och vi kan använda anslagen för miljöstöd på ett ändamålsenligt sätt.